

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Martia, Joi și Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefranțate se refuză. Articoll nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

„Asociațiunea” la Timișoara.

Adunarea generală a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, ținută Mercuri și Joi în Timișoara, a avut un succes din cele mai frumoase. Lume multă și alasă; vorbiri frumoase; însuflețire generală pentru mândrul ideal urmărit din partea „Asociațiunii”.

Sosindu-ne raportul despre cele întâmplate abia în momentul punerii zărierului sub tipar, anticipăm din el pentru numărul de astăzi vorbirea de deschidere a dlui Dr. *Liviu Leményi*, însărcinat din partea comitetului central cu conducerea adunării generale, ear' raportul îl vom da în numărul viitor.

Vorbirea dlui *Leményi* a fost următoarea:

„Onorată adunare generală! Diferite cauze de natură diferită au împiedecat pe bărbații aceia, cari erau cu mult mai chemați de cât mine, de a conduce această adunare generală!

Numai în momentul din urmă m'a distins comitetul central cu onorific sarcină, la care nu m'am așteptat, — cred deci, că onorata adunare generală va fi cu indulgență față de mine și va aprea mai mult bunele mele intențiuni, de cât modestele mele puteri.

Natura incidentală a misiunii mele aduce cu sine, că nici nu mă simt chemat a desvolta înaintea Domniilor Văstre vre-un sistematic program sau vre o reprimire mai amănunțită, al atât mai vârtos, că raportul general al comitetului central servește de bună orientare.

Chemarea măreță a Asociațiunii noastre o cunoste fie-care membru al ei, o cunoste fie-care român.

Scopul pe care îl urmărește Asociațiunea noastră este atât de nobil, atât de just, în cât și străinul dator este să îl apröbe.

Scopul Asociațiunii este cultivarea poporului român, conservarea și dezvoltarea dulcii noastre limbi strămoșești, — și urmărind acest scop deo-parte, împlinim numai o datorință, sacră frească, — de altă parte, de un drept neprescriptibil înăscut fie-cărui individ și fie-cărui popor, de un drept divin, de Dumnezeu binecuvântat.

Datorința noastră și dreptul nostru, de a cultiva și desvolta limba noastră, sunt cu atât mai evidente, cu cât putem constata faptul, că a noastră Asociațiune nici odată iaci nu s'a gândit barem la aceea, ca să iasă cu tendințele sale din cadrul poporului român, nici când nu a căutat a cuceri de la alții, ci numai a conserva și a desvolta ce e al seu.

Astfel, mare păcat comite acela, păcat în ochi reî tendințele noastre culturale, cu cari la nimic alta nu ținim, de cât ca și poporul nostru în limba sa și prin limba sa în nobila frățească emulațiune cu celelalte popore, spre binele patriei comune, se ocupe pe teren cultural local acela demn, la care de providință e chemat conform însușirilor sale, pe cari nici vitregitatea secolilor nu le a putut înăbuși.

Asociațiunea noastră, mai cu seamă de când activitatea ei se estinde asupra tuturor locurilor din această țară locuiea de Români, este singura insti-

tuțiune, care întrunește totă suflarea românească din aceste negră, în ea se manifestă unitatea noastră, scopul ei este acela, la a cărui ajungere cu egală însuflețire putem conlucra, putem zice deci — variind o vorbă vestită, — că în tabăra Asociațiunii se află poporul român din această țară.

Acastă tabără trebuie să o apărăm de orice dușman, să o apărăm cu arma culturii arma cea mai puternică, și se știm, că perdută va fi limba noastră, perdut poporul nostru, când această tabără nu o vom ști apăra. Dar' noi o vom apăra cu glorie și cu isbândă, căci purtăm luptă dreptă și luptăm pentru existență, căci poporul are nu e capace de cultură, acela nu e nici demn de viață.

Când s'au modificat vechile statute ale reuniunii noastre, și în special s'a lărgit teritoriul ei de activitate, s'au aflat oameni, cari din diferite puncte de vedere cu totu opuse se temeau sau se bucurau de acele schimbări, prevădând fie-care din al seu punct de vedere efecte dăunose pentru interesele culturale românești.

Iată însă, experiența dovedește, că nebasate au fost deoparte temerile, și de altă parte nerealisate au rămas speranțele, — ear' Asociațiunea noastră tocmai de când în brațele sale cuprinde pe toți Românii din patrie a luat cel mai frumos avânt.

Cu vie plăcere am venit deci de astădată în acest frumos emporiu al vechiului Banat, în istorica cetate Timișoara, și cu bucurie vedem adunată în această sală flăcă românească din aceste părți.

Dacă e adevărat aceea, că renașterea culturală a românismului din Ardeal a isvorit, din acea fântână multe veacuri acoperită și suprimată de ordele barbare ale secolilor trecuți, trebuie să constatăm și aceea, că prin părțile Banatului s'a născut prima mișcare pentru cultivarea poporului român și a limbii sale, prin părțile aceste s'a înființat primul institut pedagogic, din care au purces apostolii învățători, cărora este a se mulțămii faptul, că puțini țărani află în acest ținut, fie dintră cei mai bătrâni, cari nu știu carte. Meritul acesta al Românilor din Banat este cu atât mai mare, cu cât în timpurile acelea biserica ortodoxă era supusă unei ierarhii străine.

Cu plăcere pot constata și faptul că tot din părțile Banatului mai întâu s'au ivit bărbați cari din căldura inimii lor s'au ocupat cu aparat științific cu limba română, cu originea ei, cu structura ei, cu dezvoltarea ei.

E deci lucru firesc, că bucuros am venit din depărtări urmând frățească invitație adresată nouă, de a ne închina, că întrunirea noastră și aici va forma o treptă nouă către înălțimea idealului nostru cultural, la care nizuim. De car adunarea generală a Asociațiunii deschisă.”

După vorbirea această de deschidere, în care sunt atinse corde ce electrizează, au urmat alte frumoase vorbiri prin cari „Asociațiunea” a fost salutată pe pământul Banatului, și apoi s'a intrat în ordinea de zi. (A se vedé telegramele de pe pag. III).

Fragmente istorice.

Despre boerii din țera Făgărașului.

De
Non quis sed quid.

(Urmare).

3. *Mone, Monea, Monia de A. Venitze*. Acastă familie se trage din acel Solomon (diminutiv Mon, Monea), carele după inscripțiunea genealogică a Monescilor, a fost fiul lui Stefan și nepot al lui Grigorie III. Cu timpul înmulțindu-se și rămărindu-se descendenții lor, și-au înouit documentele boerionale și nobilitare, și anume:

Cu diploma lui Gavriil Bethlen din 16 Martie 1616 se confirmă Stefan *Monie de Venitze, Mathei Brevoij de Kis-Brevoij și Nicolai Solymos de Felső-Vist* în posesiunile și libertățile lor.

Catharina Brandenburgica principesa Ardealului, cu diploma din 28 Mai 1630 confirmă pe Solomon *Mone* și pe fiii sei *Bucur, Man, Bogdan* și *Solomon* în drepturile lor boerionale erezite de la protopărinții lor.

George Rákoczi, cu diploma dată din Cluj la 18 Septembrie 1632 confirmă în drepturile boerionale avitice pe *Salamon Monya* și pe frații acestuia *Many, Opra, Stanzs Monya*, cum și pe fiii sei *Opra, Bucur* și *Mihai Monya*.

Anna Bornemisza principesa Ardealului, ca domnă stăpânitoare a țerii Făgărașului, la 20 Martie 1669 recunoște și întărește pe *Bucur Monya* și pe fratele său *Iuon* în vechiul lor boeronat.

Asemenea și M. Apafi cu diploma din Radnoth în 6 August 1689 în formă de privilegiu întărește pe *Sztan Monya* în vechile sale prerogative boerionale.

Protopopul Veneției Ionașc Mone a figurat la anul 1700 ca notariu al Soborului din Alba-Iulia în care s'a primit uniunea bisericească cu papa de la Roma, pentru care el a impetrat armale de nobilitate de la Carol VI la anul 1718.

Din inscripțiunea genealogică ce o a ridicat Ionașc Mone pe zidul casei sale din Veneția la anul 1728 se ved gravate în relief armalele sale de nobilitate: un vultur care ține o cunună de mărgelă (mătănie) în mijlocul căreia se vede o mână cu crucea; ear' în jurul acestora un cerc, ce cuprinde inscripțiunea cu litere cirilice „*Protopop Ionașc Mone notares soborului mare*”.

La anul 1860 ca tost pretor în Veneția am descifrat un facsimil după pétra inscripțiunei genealogice ce o a reproduc de la mine N. Den-suşianu în Columna lui Traian, și în edițiunea separată sub titlul: *Monumente pentru istoria țerii Făgărașului*, București 1885, — și în fine o am reproduc și eu corectată în discursul meu de recepțiune: Ugrinus 1291. București 1901. (v. anex).

Episcopul I. Klein de Saad a avut un nepot de frate a nume: Ioan Klein, care a fost devenit preot în Veneția sub episcopul Maior pe la anul 1780 și luase de soție pe o fată a lui Ionașc Mone, cu care el a avut două fete, una Iuliana măritată după

Herszeni, și Anna măritată după George Boer din Vad. Acéste a avut o fată măritată după Acéste Stoica Ionașc în Veneția, unde am vedut crucea lui Klein.

Pe la 1854 întâlnindu-mă cu Anton Mone, comisariu de prefec-tură, mi-a împărtășit că la tată-seu Mone, funcționariu pensionat în Cluj, a vedut chrisovariu vechi de la domnitorii țerii românești întră scrisorile erezite de la moși și strămoși.

O altă parte din manuscrisele Monescilor a fost ajuns în Arhivul prefectului fiscal din Făgăraș, Iosif Kis, care țineuse de soție o fată monestică — futurum te plura docebit.

4. *Penci, Pencs, Penchy, Pencz, Pents de A. Veneția*, numără 5 patrifamilii și se trage din familia Mailat indigitată în inscripțiunea monestică mai sus descrisă.

Aus descrisă de la principesa Ardealului Maria Cristierna de datul Făgăraș în 4 Iulie 1594, dată lui Matei Penci, prin care se confirmă în posesiunile și drepturile sale boerionale. Acastă diplomă e întărită și de Catharina Brandenburgica principesa Ardealului, la 20 Iulie 1630 și totdeodată dă boerilor Iuon, Stefan, Radu, Dumitru, Mateiu și Oprea, filor lui Solomon al lui Matei *Pents*, diploma de nobilitate cu următoarele insemne: pe scut militar de colóre celestină se vede fugând o ciută albă străpunsă de o lance. Ca motiv de nobilisare se spune în diplomă, că ei se trag din familia vetustă a Mailateștilor, și de aceea sunt demni de a se ridica eară la splendorea originea lor.

Stefan Pents esoperază un tran-sumpt de la guvernul țerii cu datul din Sibiu 1 Martie 1736, ce cuprinde ambele diplome mai sus citate. Astăzi e reprezentată această familie prin Nicolae Penciu, judecătoriu de tribunal în retragere la Sibiu.

O altă ramură sub numele Martin Penczy din Veneția a fost donată cu un fund nobiliar în Grid prin Gavriil Báthori cu diploma din 7 Martie 1609.

5. *Clocoțian alias Sztoika Klokoczan de A. Venitze*. Acastă familie ce astăzi numără la 50 patrifamilii, e o ramură a familiei Sztoika mai sus (2) indicată, carea fiind poreclită cu conumele Clocoțian, a câștigat ca atare diplomă de nobilitate de la M. Apafi cu datul din Radnoth 11 August 1670, conferită lui Stefan Sztoika Klokoczan și fiului său Many Sztoika cu următoarele insemne: pe scut militar de colóre celestină se vede un leu ținând sabia în laba dreaptă.

O parte din Klokoczan-ești mutându-se în comuna grăniceră Tohanul-vechiu, din ei au eșit mulți militari superiori.

6. *Popeneci, Popeniecs de A. Venitze* de present 20 patrifamilii, a impetrat de la Susana Lorăndii, veduva lui G. Rákoczi ca stăpânitoare și Domnă a Făgărașului, diploma din 1 Februarie 1652 conferită lui Coman și Ilie Popenieci, prin care acestia se confirmă în drepturile lor boerionale referitö la a patra parte de po-

sesiunile Venețiene, ceea-ce confirmă descendența lor de la împărțirea în patru părți a posesiunilor Venețiene întru fiii lui Grigorie III, amintiți în inscripțiunea genealogică moneștică. Careva dintre ei fiind popă s'a poreclit Papeneci. Din ei unul s'a ridicat până la protopretor în Bran.

7. Rozorea de A. Venitze cu 50 patrifamilii, a impetrat diplomă de la Susana Lorándi din Fogaras 24 Februarie 1651 dată lui Mateiu Rozorea, prin care el și următorii sei se confirmă în vechile sale drepturi boerionale.

8. Cornea, Kornya de A. Venitze constă din 22 patrifamilii, cu diploma de la A. Bornemisza din Fogaras 12 Martie 1671 dată lui Ioan și Stan Kornya, prin care se confirmă în vechile lor posesiuni boerionale; are și armale de la George Rákoczi din anul 1651 cu însemne: pe scut ceruleu un călăreț cu sabia scosă.

(Va urma.)

Rolul familiei în educație.

Lucrare citită în conferința învățătorescă din cercul Regimului de Ioan Paicu, învățătoriu.

Dacă vom urmări cu luare aminte procesul cultural istoric, vom vedea, că educațiunea a fost și este factorul cel mai esențial în viața culturală a omeniei. Vom vedea, că lăcesării providențiale, cari s'au ivit pe orisonul tuturor timpurilor și au strălucit printr-o conaționalii lor cu fapte nobile, mărețe și utilitare, într'un gând enunțiau: „Cultivați spiritul, căci e pârțicică divină”. Și de câte-ori liberul arbitru, această forță naturală înăscută în om, înclina în familii și în urmare în sate și societăți întregi mai mult într-o eșercia reul de cât a practica binele, meteorii naționali, bărbați providențiali ai timpului, se născuiau a opri pe conaționalii lor de la alunecarea în prăpastie prin precepte și porunci. — Ear' când influința putregăitei societăți își scera triumful tot mai mult și cu mai efect, esclaman desădăjduiți. „Perirea ta, din tine Israele”!

Astfel de bărbați aflăm în toate epocile și la toate popoarele. Incepând de la Moisi pro-rocul până la Ioan Botezătoriu, și de la acesta până la cei mai geniali filosofi moderni.

Dintre toți însă, numai unul a fost în stare să deslege mai corăspunător voinței Creatorului problema educației, simplu dar măreț prin principiu măiestos. „Fiți desăvârșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este”. Acest învățătoriu al învățătorilor este: Iisus Christos.

Principiul seu se bazează pe echoul dumnezeului, care din timpurile primordiale ale omeniei pătrunde universul până în adâncimile sale din veac și până în veacuri: „Creșteți, vă înmulțiți, umpleți pământul și îl supuneți. Stăpâniți peste peștii mării, păsările cerului și peste toate vietățile pământului”. De când e lumea, nimenea nu a fost în stare să înțeleagă și promoveze atât de corect această voință divină, ca „Fiul omului”.

Pentru-ca să poți însă stăpâni peste cineva, cuvine-ți-se a te stăpâni însu-ți pe tine.

Până când un popor a fost domnitorul naturii sale interne, până atunci a domnit și peste cea externă a altora. Ear' când freul adevăratei educațiuni s'a putregăit, — liberul arbitru și-a scos monstruosul cap afară, praf și cenușă s'a ales din supremația poporului stăpânitor, ba chiar și din numele seu.

Chiamarea omului aici pe pământ este deci a-și stăpâni natura internă și externă, ear' arma cu care apărăm ființa spirituală a întregului om a fost, este și va fi în veac și pururea — educațiunea. După cuvintele Tatălui ceresc: „Ceriul și pământul vor trece, dar' cuvintele mele nu vor trece”.

Bine știind, că educațiunea este o lucrare cu plan făcută asupra unui copil pentru cultivarea sa intelectuală, morală și fizică: urmăzând a cunoște și factorii educativi, cum și rolul ce l'are unul fie-care dintr'înși în această operă măreță. Și aflând eventuale scăderi în activitatea unuia dintr' factorii de natură a împiedeca mersul regulat al celui-lalt, să le descoperim și în mod modest și conștientios să cercăm a le de-lătura, după zisa Mântuitorului:

„Mărturisiți-vă unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul, ca să vă vindecați.”

Factorii educativi sunt: familia, școala și societatea.

Despre rolul primului factor educativ avem să discutăm în conferințele învățătorescă ale anului acestuia. Și nu fără cauză binecuvântată. Căci familia s'a numit cu drept cuvânt „celula vieții popoarelor”. Ear' un precept chinezesc zice: „Când afacerile familiilor sunt bine regulate, cele ale statului vor fi asemenea, căci acestea din urmă se razimă pe cele dintâi”. Și Cicero spune: „Familia e cea dintâi treaptă a societății, căci din familie se formeză comuna, din comună statul și din stat omenirea. Și după cum ori ce bătă provine din stricătura țesăturii celulare, așa și statul suferă, dacă în familie merg lucrurile rău”.

Deci, casa părintescă este școala cea dintâi, ear' părinții — pentru toți câți au fericea a se bucura de ei, — sunt primii instructori.

În anii prunciei voința ființei libere urmăzând a exista dormitând și se ivesc pentru mica ființă trebuințe mai cu seamă în ce privește fizicul. În curând însă, prin șoptele dulci ale mamei se trezește mistica forță. Și lipsită fiind de experiențe, cum și de o anumită în-grijire, ușor poate cădea caprițiosei naturi din afară. Din care cauză se susține, și cu totă dreptatea, că „educațiunea copilului are să se începă de-odată cu nașterea lui”.

Întrebând odată o mamă pe un preot de-o rară iscusință, când se începă cu educațiunea fiului ei, care atunci era de 4 ani, preotul i-a răspuns: „Dacă n'ai început până acum, ai pierdut 4 ani”. Emerson zice: „Mamelor, în pîla voastră țineți posteritatea omeniei”. Ear' domna Champan, interpellată de Napoleon, că ce le trebuie Francezilor? a răspuns: „Mame”. Căci nu prea sunt mame! Însă numai pe o mamă bună o descrie poetul Gretry ca pe o „lucrăre măiastră a naturii”.

Stabilind deci principiul, că rolul de a educa în cercul familiei revine mamelor, ca persoanele cele mai apropiate de micul individ, vom divida educațiunea generală umană în cele două elemente din cari se compune, și vom vorbi în special și mai pe larg despre fie-care dintr'însele.

Incep deci cu educațiunea fizică în familie.

Un educator, care are numai cât de cât cunoștință despre ereditatea fiziologică, de mediu și rasă, ereditatea caracterelor de specie și cele individuale, de-și nu se poate da pe partea naturalistilor, cari susțin a fi omul de proveniență animală; totuși având în vedere perfecționabilitatea proprie tuturor muritorilor, trebuie să concedă, că corpul omenesc, respective unul ori altul dintr-o organele diforme ale acestuia se pot nobilita, eventual perfecționa.

Perfecționându-se instrumentul spiritului, corpul atrage după sine și o perfecțiune spirituală, căci: „Mens sana, in corpore sano”.

Așa dar, fie-care mamă trebuie întâi să știe, că corpul copilului este perfecționabil și la cas când propria-i desteritate nu e de ajuns pentru a modifica sau regula deviațiunile ale tipului specific material, are să reclame îndată ajutorul specialistilor.

Frumuseța fizică ce se impune familiei de datorință a o desvolta în toți membrii, constă din: membre viguroase, forme regulate și rotunde, muschi elastici, sânge curat și roșu, corp bine dezvoltat. Pe scurt, din o armonie în întreg organismul. Căci dezvoltându-se egal și în mod armonios toate organismele corpului, se stabilește și un echilibru atât fizic cât și intelectual și moral. — Pentru-că știința încă n'a putut stabili principiul, că ar putea exista spirit fără corp, și nu se știe, că ce ar face aceea schintee dumnezească, — care face în colaborare cu corpul din om ființa cea mai aleasă pe pământ — dacă ar fi lipsită de corp!

Atâta e cert, că în primii ani ai dezvoltării unui individ atât fizicul cât și spiritul lucrăz și se perfecționează neîntrerupt, miste-rios și foarte repede. Nimic însă nu lucrăz cu atâta sgomot, după părerile tuturor capotaților, ca în anul prim funcțiunea alimentării. Pentru epoca acesta natura s'a îngrijit de alimentația copilului, căci a pus în sinul mamei sale un lapte atât de potrivit dezvoltării lui în cât nu numai că nici un alt aliment nu l' poate înlocui, dar' în stări normale nici nu l' permis să l' înlocuiască.

Higienistii pretind pentru timpul când laptele mamei nu mai e suficient, sau nu mai are rost pentru alimentația fizicului unui copil, ca nutrețul să fie compus din — cărniuri proaspete, leguminoase, făinoase și albu-minoase. Beutura, din apă proaspătă, curată, cuprinsă în vase curate.

Basat pe împrejurarea că din ou, espus fiind un anumit timp căldurei, ese o vietate cu toate organele, ce se observă și la om (se înțelege, într-o formă mai amplă și perfectă) e cert, că ouele sunt alimentele compuse din substanțele cele mai potrivit combinate, și prin urmare vor forma nutrețul cel mai de preferit pentru fragedul fizic al pruncilor.

De aici urmăzând, că perfecționabilitatea unui individ nu se mărginește numai la operațiunea de a îndrepta tipul specific material în mod măestrit, ci este o noțiune a întregii lucrări educative și i' are și ea alte serii, cari o ajută în opera acesta mijlocit și nemijlocit. Deci: Îndreptarea formelor iregulare, aer curat, alimente nutritive pe ales, îmbrăcăminte comodă, și în gradul cel mai înalt — curată, și mișcare, sunt condițiunile esențiale de bunăstare fizică pentru primul stadiu al perfecționării corpului omenesc.

Așa dar' prima grijă ce trebuie să o aibă mama română, este să fie cu băgare de seamă la eventuala îndreptare a tipului specific material și la întârzierea corpului micii ființe.

Urmăzând apoi perfecționarea corpului omenesc cu privire la sensibilitate.

E l' cru cert, că sensurile se pot perfecționa nu numai prin mijloace fizice, ci mai ales prin cele intelectuale. Pedagogia privește primele trei sensuri pipăitul, gustul și mirosul mai mult numai ca niște sentimente vitale, cari numai în mod indirect dezvoltă acțiuni asupra spiritului omenesc. Ne este de datorință însă a îndrepta atențiunea mamelor în educațiune și asupra acestora, pentru-că a țină organele acestor sensuri în cea mai perfectă curățenie și a le ageri, înseamnă a perfecționa sensibilitatea și a mântui adese-ori în viață corpul copilului de multe nenorociri, și poate chiar și de moarte.

Avem însă două sensuri de natură superioară, cari produc cele mai minunate efecte în dezvoltarea intelectuală și morală a omului: auzul și vîzul.

Deprindând o mamă conștientioasă încă din zilele prime ale dezvoltării urechea pruncului seu a prinde și înțelege sunetele, copilul îndată va și simți intonațiunile. De unde urmăzând, că accentele durerii, înduioșării, entusiasmului, ironiei etc., vor atinge deodată atât fibrele sufletului, cât și cordele inimii sale, și astfel va vorbi și copilul la rîndul seu... convingător, din inimă și cu accentuare adevărată. Ii va atrage mama din bună vreme atențiunea asupra fluerului ciobanului, șoptelor frunzelor, murmurului izvoarelor, cântecului păsărilor, și l' va aduce acolo, ca să tacă di stinție întru acestea, prin ce cu celeritate se lucră la cultivarea auzului și totodată la agerirea memoriei micului copil.

Sgârțirile și canalul din afară al urechilor să fie în totdeauna curate. Să se păzască o pilul de a zăcă cu urechile la pământ și încă pe pământ umed, cum și de curente. Însă de câte-ori nu dăm peste copii de câte 1—3 ani durmind în mijlocul curții sau chiar pe uliță cu capul pe pământ!? Apoi a feri pe copil de curente, românului nici prin cap nu-i trece.

Timpanul trebuie ferit de vibrațiuni puternice. Ear' loviturile peste cap și sgârțitura urechilor sunt manevrări stupide și barbare, și în consecință, se condamnă aspru.

Vedul copililor încă trebuie perfecționat și ochii bine îngrijiți. Obiceiul rău de a se țină stărele leagănului unde petrece în timpul de odihnă înfășurate în basmale colorate sau chiar acoperiți cu de acelea peste ochi, trebuie abandonat. Căci prin acesta pe deo parte se naște miopia, ear' pe de alta se bolnăvește organul. Lumina intensivă și directă, cum și condamnarea ochilor a petrece în praf și fum, încă sunt stricăcioase.

De mare însemnătate este ținerea anec-telor organului de vedut în curățenie perfectă. Spălarea genelor și pleoapelor cu aceeași apă în care s'a scăldat corpul întreg al copilului, cum și folosirea a ori-ce leac băbeșc îndată ce se ivesc vre-o inflamație la ochi, sunt condamnabile.

(Va urma.)

La începutul anului școlar.

— Din cercuri învățătoresce. —

Fie-care om, din ori ce clasă a societății omenești, își poartă chiamarea cu răspundere, mai mare ori mai mică.

Ii servește spre cinstea omului dacă își împlinește cu drag chiamarea, ear' cel ce nu și-o împlinește, e urgisit și desconsiderat ca sluga leneșă din sf. Scriptură.

Dintre toate ocupațiunile a învățătorului e cea mai frumoasă, dar' tot odată și împreună cu cea mai mare răspundere.

Dacă plugariul, meseriașul ori neguțătoriu, nu-și împlinește cu scumpătate chiamarea sa, își neglijează adevărat meseria, numai el singur are să tragă urmările neglijenței sale. La învățătoriu însă nu e așa, — căci învățătoriu prin aceea că nu-și împlinește chiamarea, face, ca alții să pătimească și încă chiar aceia cari nu poartă nici o vină.

Ținta economului, a meseriașului, neguțătorului, are în vedere numai un scop mărginit: să-și asigure șie-și și familiei esistență, bunăstare și onoare. La învățătoriu însă această țintă e secundară, sau lucru de a doua mână. Ținta lui principală, ca învățătoriu, e alta: creșterea și luminarea tinerimei, așa ca să fie spre folosul, spre înaintarea și cinstea neamului.

Bogățiile, onorurile, podobsile cele luxose și alte fericiri lumești nu pot mulțămi pe un învățătoriu, câtă vreme nu-și împlinește cu scumpătate chiamarea sa.

Se simte, și trebuie să se simtă bogat și fericit învățătoriu conștiu de chiamarea sa numai când își îndulcește sufletul din fructul ostenelelor sale; când vede că tinerele odrasle încredințate conducerii sale sunt prin el aduse din neștiință la ființă, din întunecarea lumină, și când vede că sub conducerea și cu lumina ce au primit de la dînsul cresc și înainteză către ținta dorită, pentru care el ca învățătoriu de bunăvoie s'a jertfit și se jertfește.

S'a constatat la mulți învățători din ziua de astăzi, că nu din iubire sau rivnă de a servi cauzei, nu pentru ca să fie la înălțimea chiamării, s'au dedicat și se dedică carierei învățătoresce, ci au urmărit și urmăresc mai mult ținta de a se vedea căpătuiți. Ținta principală adevărată o nescocesc și urmăresc alte scopuri, ca cum învățătoriu ar fi angajat mai mult pentru ca să nu piară de fîme, fiind-că nu e bun pentru altceva.

Cu regret trebuie să constat că sunt și de acei învățători, cari după ce au devenit instituiti în mod definitiv, puțin le mai pasă dacă și își împlinește chiamarea.

Dacă apoi din gîina unor astfel de învățători școlarii nu pot înainta, ei recurg la pedepse. Urmările sunt, că se nasc neînțelegeri întru popor și învățător. Învățătoriu își va desvinovăți neîmplinirea datorințelor cu aceea, că pruncii nu frecventăz regulat școala, ear' poporul se va desvinovăți cu aceea, că învățătoriu nu și face datorința.

Dar' nu e bine așa, s'ar cuveni ca nici învățătoriu nici poporul să nu aibă cuvinte de a se plînge unul contra celui-lalt, ci dragostea către școală să silască pe părinți a și trimite pruncii la școală, și dragostea către învățătoriu și către școală să îndemne pe școlari a cerceta regulat școala.

De dragul dascălilor celor mari ai lumii, în timpurile vechi mi de omeni își lăsa casele și mergeau prin pustie, ca să le asulte învățătorile.

În timpul de astăzi însă, de vîrful unor dascăli poporul nici nu trece pragul școlii, ear' pruncilor numai de școală să nu le pomenescă omul.

Adevăratul învățătoriu, cu dragostea ce o are pentru chiamarea sa, stîrnește în școlarii sei rivnă și iubirea către școală, ear' în popor, și cu deosebire în părinți pruncilor însuși și dragostea către învățătoriu și înaintare; stă și iubire către învățătoriu, lucruri cari servesc spre bucuria organelor mai înalte școlare, cari au încredințat școala și vîrșitoriu tinerimei în mîna învățătorului harnic.

Așa dar' învățătoriu și numai învățătoriu! poate face, ca școala să fie școală în adevăratul înțeles al cuvîntului, și ca școlarii și sprijinitorii școlii să se poată bucura și însufleți de ea.

În împrejurările de astăzi mai mult de cât ori-înd învățătoriu trebuie să fie învățătoriu dedicat cu trup cu suflet carierei sale, nu atât pentru salariul ce l' primește, ci mai mult pentru răspunderea ce o are înaintea lui Dumnezeu.

i. b.

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elvetia).

Sirolin

Mulțămită.

Subsemnații ne simțim datori a aduce și pe cale publică mulțămită băncii de asigurare „Transsylvania” pentru grațianica și culanta solvire a daunelor sale mari cauzate prin incendiul din 17 August 1904.

Câmpeni, în 15 Septembrie 1904.

Dr. Zosim Chirtop m. p.
Hans Binder m. p.
Teodor Orlea m. p.
Georgiu Ivașcu m. p.
Sofia Cothișel m. p.
Constantin Cothișel m. p.
Löwy Rifka m. p.
Julius Walter m. p.
Josef Schanzel m. p.
Irene Stary m. p.
Georgiu M. Corcheș m. p.
Lina Veres m. p.
p. Comuna polit. G. Corcheș m. p.

[278] 1—1

Ocașiune rară!

Uimitor de efin!

500 obiecte de podôbă
numai cu 3 cor. 80 fl.

Un admirabil orologiu de precisiune aurit, cu mers regulat, 3 ani garanție și lanț potrivit, 1 cravată modernă de mătășă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitație de pētră scumpă, 1 admirabil portmoneu de piele, 1 oglindă de buzunar, 1 păreche de bumbi pentru manșete, 3 bumbi de piept 3%, aur-dubl. cu mehanism patent, recuise de scris (nichel, prima), un drăgălaș album cu chipuri (conține 36 chipuri cele mai frumoase din lume), 1 broș elegant pentru dame (noutate parisiiană), 1 păr. de butoni de simili-brilant, forte înșelători, 3 obiecte de haz (pentru tiner și bătrân) 20 obiecte importante de corespondență și alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tote împreună cu orologiu, care e singur vrednic banii, costă numai c. 3-80. Se pot procura pe lângă ramburs sau trimițându se banii înainte de la

Versandthaus
S. URBACH, Krakau nr. 54/K.

NB. Pentru obiectele neconveniente se returnează banii.

Am onôre a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din piața mică nr. 2, tot în piața mică nr. 11 în dosul păpucarilor.

Deore-ce aci plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 corône anual mai puțin, mă aflu în plăcută poziție a pute servi cu prețuri și mai efine, și mi-am propus, ca — dacă Dumnezeu îmi va ajuta — în cel mai scurt timp să-mi asortez depositul cu tot felul de mărfuri țărănești, precum bumbac, pēr, lănică, arniciu, țesături, mai multe soiuri de pânză, cum și cārpe de pēr, etc.

Pentru inteligență ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiffon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manșete, cravate, cuverture de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, satin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camiole, fuste, cretonuri, pergaturi, barcheturi, stoffe de pēr, și tôte căptușelile recerute la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o mii aici neamintiți articli. O mică probă ajunge ca să se convingă ori-cine despre efinătatea și soliditatea prăvăliei mele.

[39] 28

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tōtă stima

Aurel Popescu.

Săpunul Schicht

cu marca:

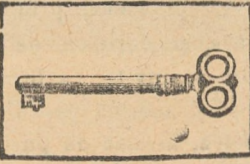
„cerb“

ori

„cheie“

e cel mai bun, mai spornic și prin urmare cel mai efin. E liber de substanțe stricăciuse.

Se capetă pretutindenea!

(122) 16—34

!! La cumpărare să se observe, ca fie-care bucată de săpun !!
!! să fie provădută cu numele Schicht și cu o marcă de sus. !!

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent

nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă și inviorează

Deosebită atențiune e a se aparat vindecă bôle

pe lângă garanție.

da împrejurării, că acest vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, fiiuturi de ureche, bătăie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mână și picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influență, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bôle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — In cancelaria mea se află atestate încurse din tôte părțile lumii cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine pōte examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimit banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta” deore-ce „Ciasul-Volta” atât în Germania cât și în Austro Ungaria a fost oficios opriț fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut, apreat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandăm de deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburii cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e c. r. 4.—
folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Espedite din centru și locu de vânzare pentru țără și strălănatate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V
colțul straua Kálmán.

A apărut:

Modele de cusături românești

de Minerva Cosma.

Prețul: Caetul I 50 fl., caetul II 1 cor.
plus porto 5 fileri.

Libraria archidieceșană.

Epilepsia.

Cine suferă de epilepsie (nevoie), convulsii și de alte morburii nervoase, să cēră broșură asupra acestora. Se capetă gratis și franco prin „priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.”.

(90) 23—52

Subscrierul îmi permit a aduce la cunoștința on. public românesc, că în urma unei înțelegeri frățești cu companionul meu Ioan Petrașcu,

Atelierul de croitorie

Petrașcu & Părău

aflător în Strada Poplăcii (Quergasse) nr. 21, pe viitor îl voi conduce singur, sub firma proprie

Ioan Părău.

În atelierul meu se vor pregăti ca și până acum tot felul de haine pentru bărbați, civile și militare, după cel mai nou fason și cu prețuri convenabile.

Rugând on. mușterii de a păstra și pe mai departe încrederea acestui atelier, rog totodată și on. preoțime gr. or. română, ca la casuri de eventuale trebuințe, îndeosebi în reverenzi, să mi acordeze prețioasele sale comande, de cari eu atât mai vērtoș mă simt îndemnat a mă ruga, cu cât sunt fiu al acestei biserici.

Pentru serviciu satisfăcător garantéză îndeajuns testimoniile mele: al școlei de croit din Viena, și de la diferiți măestri, în a căror atelier am lucrat.

Sibiu, 7 Septembrie n. 1904.

Cu tōtă stima

Ioan Părău

măestru croitor.

Pianele Bösendorfer

stan și acum la locul prim, „afară de concurs”, și sunt în deoște recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru saloane, cât și pentru sale de concert. În Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiți, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză exclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales și puternic, de un farmec neasemnat, și minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecată ceea-ce pōte.

Bösendorfer a făcut școală.

Cu mult zel și iscusință i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecese de curte.

construind un pian solid și fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onore) în 3 modele de salon, cu 420, 450 și 500 fl. Cu astfel de prețuri subscrierul nu a mai aflat pe piața Vienei pian de esecutare așa fină. În Ungaria sunt foarte plăcute piane lui Fr. Wirth, pentru sunetul lor vioiu și curat ca argintul, și pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se pōte afla acordător.

Frații Stingl, fabrică de piane c. ș. r. de curte

representați prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane foarte plăcute.

Cui îi place ton dulce și melodios, să-și cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpărătorului deplină și durabilă mulțămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Prokseh:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai nou se află în deposit instrumente drăguțe cu 250, 280 și 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), așanumite „Harfen-Pianino”. (O invenție binefăcătoare pentru împrejurimea celui ce invață.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru școle și casă **Manuborg—Lipsa** cu 100 fl. și 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu prețuri efine.

Primul deposit transilvan de piane și harmoniuri

Victor de Heldenberg

(94) 21—

Sibiu (Nagyszeben), strada cisanădiei nr. 9, etagiul I.

Sprîjiniți industria română!

M'am mulat de sub nr. 21 sub nr. 3 strada Poplăcii.

Am onôre a aduce la cunoștința on. public că cu 15 Septembrie mi am des chis prăvălie de croitorie modernă

Croitorie Vineză Universală.

Ca să pot mulțăm mușterii mei, voi lucra cu cea mai mare sirguință, și îmi voi concentra tōtă praxa mea, ce mi am câștigat-o în Viena și Budapesta, la cele mai renumite firme de branșă acēstă, precum la dl Iosif Szallay, croitor de curtea împărăteșă și la dl Wilhelm Skarda furnisorul curții împărătești, la firma din urmă fiind ca primul lucrător mai mult timp.

De asemenea mi am însușit și o croielă modernă și după cel mai nou stil, acēstă mi am câștigat-o de la mai multe cursuri de croit din Viena, absolvându le tōte cu succes splendid. Rog on. public românesc să mă onoreze cu cât mai multe comande. Probați și vē reți convinge, că lucrez cu prețurile cele mai efine (mai efin de cât ori-unde). Confecționez tot felul de vestimente, precum uniforme de oficeri și voluntari (specialitate pentru uniforme), finanți, pădurari, haine de teatru, ornate și stiharii bisericești, haine de salon, fracuri, salon rocuri, sacouri, paltōne, parde siuri, raclame, ulstere, apoi și pentru dame jachete, paltōne, etc. Tōte acestea le croesc cu dibăcie și după cea mai nouă modă, și le confecționez din cele mai bune și durabile stoffe.

Nou! Nou!! Nou!!! Atrag atențiunea domnilor preoți și teologi absolvenți cu privire la croiala reverenților, că tocmai acum am aflat un stil nou de a le croi, cu mult mai practic de cât până acum. Totodată rog pe on. preoțime și on. public românesc, că cine va voi ca să aibă un lucru frumos, n'are de cât să se adreseze către „Croitoria vineză universală” a mea și voi face tot po sibilul ca să pot mulțăm mușterii mei.

[266] 3—5

Semnez cu tōtă stima

Ioan Petrașcu, croitoriu.

Sibiu strada Poplăcii nr. 3. Vis-a-vis de cafeneaua „Unicum”.

Sprîjiniți industria română!